

Temat: Rzeczpospolita w okresie kryzysu – czasy saskie.

Czasy saskie to nazwa dla okresu (1697-1763) rządów królów polskich z Saksonii, z dynastii Wettynów: Augusta II Mocnego i Augusta III. Król August II Mocny dbał o interesy ojczystej Saksonii oraz swojej dynastii (pragnął uzyskać dziedziczne panowanie w Inflantach) bardziej niż o dobro Rzeczypospolitej. Rządził przy pomocy zaufanych urzędników (cudzoziemców) oraz w oparciu o wojska saskie. Wszedł w sojusz z Danią i Rosją przeciwko Szwedom w wojnie o Inflanty (wojna północna, 1700-1721), co spowodowało ruinę gospodarczą Rzeczypospolitej, ponieważ działania wojenne między królem szwedzkim a wojskami saskimi toczyły się głównie na ziemiach polskich. Pod naciskiem szwedzkim został zmuszony do rezygnacji z tronu polskiego i zgodził się na uznanie królem polskim Stanisława Leszczyńskiego.

Czy wiesz, że...

Rzeczpospolita miała w tym czasie dwóch królów - Augusta II i Stanisława Leszczyńskiego, ale żaden nie był w stanie panować bez pomocy obcych wojsk (Augusta II popierała Rosja).

Po zwycięstwie Rosji nad Szwecją tron polski ponownie objął August II. Stało się to w oparciu o pomoc wojsk rosyjskich. Za jego panowania nastąpiło dalsze **uzależnienie Polski od państw sąsiednich**:

1. Wojna północna (1700-1721) toczyła się na ziemiach polskich.
2. „Rozjemcą” w sporze króla Augusta II ze szlachtą została Rosja, pod naciskiem której zwołany został w 1717 r. Sejm (tzw. niemy). Zostały na nim potwierdzone podstawy ustroju Rzeczypospolitej (m.in. wolna elekcja, *liberum veto*) oraz postanowiono wprowadzić stałe podatki na wojsko (liczbę żołnierzy ustalono na 24 tys.; porównaj siłę liczebną armii państw sąsiednich).
3. W roku 1732 Rosja, Prusy i Austria zawarły układ zwany traktatem „trzech czarnych orłów”, w którym (w sprawach dotyczących Polski) zobowiązywały się do wspólnego decydowania o kandydacie do tronu oraz utrzymania w Polsce zasady *liberum veto* i wolnej elekcji.

Po śmierci Augusta II w 1733 r. część szlachty obrała królem Stanisława Leszczyńskiego, który został zmuszony do zrzeczenia się tronu z chwilą wkroczenia wojsk rosyjskich do Polski. Przy pomocy wojsk rosyjskich przeprowadzono elekcję Augusta III Sasa, który panował 30 lat, ale niemal stale przebywał w Dreźnie.

Czy wiesz, że...

Słabość wewnętrzna Rzeczypospolitej za czasów saskich znalazła odzwierciedlenie m.in. w powiedzeniu „*Polska nierządem stoi*”. Nastąpiły czasy **anarchii** (bezsilności władzy), w czasie której walczyły o swe wpływy ugrupowania magnackie.

Do rozkładu wewnętrznego Rzeczypospolitej przyczyniły się:

- **liberum veto** - prawo pozwalające pojedynczemu posłowi na zrywanie obrad sejmowych (po raz pierwszy zastosowane w **1652 r.**; w czasie panowania Augusta III tylko 2 sejmy zdołały doprowadzić do uchwalenia ustaw);
- bunty szlachty (czyli rokosze) wzniesione w obronie przywilejów i swobód szlacheckich („złota wolność”), a przeciw królom, pragnącym wzmocnić władzę;
- walka skłóconych rodów magnackich, dbających o własne interesy, a nie o dobro Rzeczypospolitej, traktujących próby reform jako zagrożenie własnej pozycji;
- wolna elekcja, która była jedną z przyczyn prowadzących do wojen domowych między zwolennikami kandydatów do tronu i stanowiła pretekst do mieszania się obcych państw w wewnętrzne sprawy Polski;
- załamanie gospodarcze kraju, spowodowane zniszczeniami wojennymi, spadkiem liczby ludności, zubożeniem i upadkiem miast.

ZAPAMIĘTAJ

- Za panowania Augusta II i Augusta III z saskiej dynastii Wettinów kryzys polityczny Rzeczypospolitej pogłębiało częste zrywanie sejmów, a także wciągnięcie kraju przez Augusta II w wyniszczającą wojnę północną (1700–1721).
- Niechętna wobec Wettinów szlachta dwukrotnie obwołała królem Polski Stanisława Leszczyńskiego (1704 i 1733), który jednak z powodu niedostatecznego poparcia dwa razy tracił tron i uciekał z kraju.
- Na zwołanym pod presją Rosji w 1717 roku Sejmie Niemym przeprowadzono połowiczne reformy państwowe, które jednak nie doprowadziły do istotnych zmian ustrojowych.
- W połowie XVIII wieku ukazały się ważne pisma polityczne nawołujące do gruntownych reform: przypisywany Stanisławowi Leszczyńskiemu *Głos wolny wolność ubezpieczający* oraz traktat *O skutecznym rad sposobie* autorstwa księdza Stanisława Konarskiego. Konarski był również założycielem nowoczesnej szkoły dla młodzieży szlacheckiej – Collegium Nobilium.

1. Odpowiedz na pytania do tekstu.

- a. Co pogłębiło kryzys Rzeczypospolitej?

.....

- b. Co zrobiła niechętna wobec Wettinów szlachta?

.....

- c. Co przeprowadzono na zwołanym Sejmie Niemym?

.....

- d. Jakie ważne pisma ukazały się w połowie XVIII wieku?

.....

- e. Ilu królów miała polska w tym okresie?

.....

2. Zaznacz PRAWDA czy FAŁSZ

Liberum Veto nie przyczyniło się do rozkładu wewnętrznego Rzeczypospolitej. P/F

Bunty szlachty przyczyniły się do rozkładu wewnętrznego Rzeczypospolitej. P/F

W czasach saskich nastąpiły czasy anarchii. P/F

Czasy saskie to nazwa dla okresu (1873-1899) P/F

August II Mocny dbał bardziej o dobro Rzeczypospolitej niż o interesy ojczystej ziemi. P/F.

Wojna północna (1700-1721) toczyła się na ziemiach polskich. P/F

3. Utwórz hasło: „aksloP medązrein iots”.

.....

4. Który to wiek i która połowa:

1697 r.-

1763 r.-

1700 r.-

1721 r.-